

של תרומה דכשתמצא לומר תרומה לתוך תרומה נפלה לא מדין ביטול אתה מתירה אלא ממילא יש לה מתירין שקופת התרומה נשארה בהיתרה כמו שהיתה וכן החולין וכן שתי קופות אחת מדומעת ואחת שאינו מדומעת דתנן בפרק ששי של תרומות אחת מדומעת ואחת שאינו מדומעת אני אומר מדומעת לתוך מדומעת נפלה לפי שבכל אלו תלינן תרומה לתוך תרומה משום דיש היתר לשתייהן אבל כשאין היתר לשתייהן אלא בביטול לא.³

דנניא בתוספתא תרומות גבי ההיא דשתי קופות היה טבל ומעשר ראשון ומעשר שני הרי זו אסור שלא התירו ספק מדומע אלא בשיש לו מתירין כלומר בשתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה דכשאתה תולה תרומה בתרומה יש מתירין לשתי הקופות זו נשארה בהיתרה וזו בהיתרה אבל אם אתה תולה את התרומה בטבל כלומר אם אתה אומר שהתרומה בתוך הטבל או בתוך המעשר נפלה הרי אתה אוסרין אלא אם יש בהן שיעור כדי להעלות את התרומה.

וכן אפילו היו שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה טהורה ולפניהן סאה של תרומה טמאה ונפלה לתוך אחת מהן שתייהן אסורות אלא אם כן יש בהן כדי להעלות דנניא בתוספתא שתי קופות אחת של תרומה טמאה ואחת של חולין טהורין נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואיני יודע לאיזו מהם נפלה הריני אומר לתוך תרומה טמאה נפלה וחולין טהורין לא יאכלו בטהרה עד שיתחשבו שאין בכל העיסה ועיסה כביצה. שתי קופות אחת של תרומה טהורה ואחת של חולין טהורין נפלה סאה תרומה טמאה לתוך אחת מהן ואיני יודע לאיזו מהן נפלה שתייהן אסורות. אם יש בהן להעלות זו את [דף כג עמוד ב] זו מעלות זו את זו וזו לא יאכלו בטהרה עד שיתחשבו שאין בכל עיסה ועיסה כביצה.

וכיון שכן כל שאם אתה אומר אני אומר בזו נפלה ולא בזו אתה יכול להתיר את שתייהן בלי שתצטרך לשום שיעור לבטל את האיסור אתה תולה להקל ואומר בזו נפל אבל כל שאתה צריך לשיעור כדי לבטל כגון ליטרא קציעות שנדרסה על פי החביות שאלו אתה אומר לא לתוך זו נדרסה אלא לתוך חביתה עדיין אין אתה מתיר את השנית אלא אוסרה כיון שאין בה כדי לבטל את האיסור. וכיון שאנו צריכין על כל פנים לשיעורין אם באנו להתירין אפילו בפרודות לא תתיר אלא אם כן יש בשתייהן ששים או מאה של היתר כנגד האיסור לפי מה שהוא איסור.⁴

הרחבת איסור קיים ויצירת איסור בדרגות שונות

3. פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן קיא ס"ק יא

נסתפקתי ב' קדירות א' היתר וא' אסור באכילה ונפל איסור לאחד מהם ואם אתה תולה באיסור אתה אוסרו בהנאה מהו המשל בזה ב' קדירות וא' בשר נבילה וא' בשר עוף ונפל חלב לא' מהן דאי תולה באיסור אתה אוסרו בהנאה כמבואר בפ"ז. והלשון שכתב הרשב"א כל שאתה תולה באיסור אין אתה אוסרו יותר ממה שהיה כבר משמע הא אתה אוסרו יותר בהנאה לא או דילמא ל"ש ומההיא דס' ק"ץ סעיף מ"ב השאילתו לסופרת ז' נקיים דתולה בה אף שמקלקלה שסותרת מנינה אפ"ה תולה בה אין ראי' דלעת עתה טמאה היא משא"כ איסור הנאה איסור חדש הוא:

עוד יש להסתפק, ב' קדירות, היתר ואיסור דרבנן נפל לא' מהם, ובא' מהם יהיה של תורה, מהו. המשל בזה בשר בהמה ובשר עוף ונפל חלב לא' מהם מהו אי אמרינן ב' קדירות היתר ואיסור דרבנן לא' מהם שתייהן אסורות אלא אם יהיה בשתייהן איסור דרבנן אמרינן מה חזית דאסרת להא כו' משא"כ בא' יהיה איסור תורה א"כ אותה קדירה בהכרח יהיה אסור מספיקא דאורייתא

תליה בשתי קדירות של היתר

כשאין באף אחת להעלות לבדה (סעיף ה)

1. משנה מסכת תרומות פרק ד משנה י

ובזו רבי אליעזר מקל ורבי יהושע מחמיר בדורס ליטרא קציעות של תרומה ע"פ הכד של חולין ואינו יודע איזוהי באיזו כד רבי אליעזר אומר רואין אותן כאילו הם פרודות והתחתונות מעלות את העליונות והליטרא תרומה בטלה במאב ליטרות שיש כנגדה בכד רבי יהושע אומר לא תעלה לא תתבטל בתוך הכד כיון שאינה מעורבת בה עד שיהיו שם מאה כדים ותתבטל החבית שדרס בה בשאר חביות של תרומה:

2. תורת הבית הארוך בית ד שער ב דף כג עמוד א

אלמא לעולם תולין להקל בשל דבריהם. ונראה לי דכיון שבדאי נפלה כאן תרומה אלא שאין יודע לאיזו ז' אין אומרינן בכי הא ספיקא דרבנן לקולא. אלא דקשיא לי הא דתנן במסכת תרומות...¹

ושאלתי את פי הרב רמב"ן ז"ל ותיירץ לי דהתם כשהם של אדם אחד ונמצא שודאי יאכל כד איסור. אי נמי בשל שני בני אדם וכשבאו לישאל בבת אחת ואם תתיר זה תתיר דסתרי. אבל אם היו חביות של ב' בני אדם ובאו לישאל בזה אחר זה אפילו לא היו שם מאה כד כולן מותרות דכל בדרבנן תולין להקל דומיא דשני שבילין.

ובשיש ביניהן אחת של תרומה כלומר כד אחד שכולו תרומה אני תולה להקל אפילו בשבאו שניהם בבת אחת שדרס את התרומה בכד של התרומה. ובדאי, דלגבי שני שבילין תולין טהור בטמא כדבריו ואפילו באו לישאל בבת אחת וכדאמרין בנדה בריש פרק האשה שהיא עושה צרכיה אמר ר' יוסי בר חנינא טהור ותלוי ספק טמא שהלכו בשני שבילין אחד טמא ואחד טהור תולה טהור בתלוי לדברי הכל. שהטהור נשאר בטהרתו. והטמא או תלוי הוא שנטמא.

ומיהו אינו מחוור בעיני מה שהקל בזה אחר זה מצד שהוא דרבנן דאם איתא הוה להו לפרושי התם בחביות של אדם אחד או שבאו לישאל בבת אחת וכדרך שפירשו בשני שבילין.²

ועוד דאדרבה בתוספתא תרומות משמע בהיפך דכשהן של אדם אחד זה קל יותר, כיון שראויות להתפנות ולהתערב יחד אנו רואין אותן כאלו הן אחת ומצטרפות אבל כשהן של שני בני אדם או אפילו של אדם אחד ואין דרכן להתערב יחד אין מצטרפות. דנניא התם פ' סאה תרומה שתי קופות בשתי עליות שתי מגורות בעלייה אחת יעלו ר' יהודה אומר לא יעלו ר"ש אומר אפילו הן בשתי עירות מעלות זו את זו בזו מאה ובזו אין מאה הריני אומר לתוך מאה נפלה. פירוש שתי קופות בשתי עליות ואיני יודע באי זו מהן נפלה מצטרפות אבל שתי מגורות דוקא בעלייה אחת מצטרפות אבל בשתי עליות אין מצטרפות.

ואמרין עלה בירושלמי מה בין קופות שהקלתי גם בשתי עליות למגורות שהקלתי רק בסמוכות. ופריק קופות עשויות להתפנות ומגורות אין עשויות להתפנות. אלמא ממנה אתה דן לשתי קופות של שני בני אדם שאין עשויות להתפנות במקום אחד שאין מעלות זו את זו. ואף על גב שיש לדון בזה וכמו שאני עתיד לכתוב בעזרת השם מכל מקום ממנה אנו למדין דיותר יש להקל ולומר שיצטרפו ויעלו באדם אחד ממה שיצטרפו ויעלו בשנים בני אדם. ולפי דברי הרב ז"ל אדרבה כשהם של שני בני אדם אין צריכות שיעור אלא בכל אחת ואחת אני אומר לא בזו נפלה וכל אחד ואחד אוכל את שלו ואפילו לא היה בשתייהן כדי להעלות.

אלא מסתברא לי לפי שאין אומרינן שאני אומר אלא במקום שאינו צריך ליבטול כלל כשתמצא לומר כאן נפלה כגון שתי קופות אחת של חולין ואחת

בתוספתא זו שכתבנו משתי קופות אפילו בשתי עליות יעלו ואלו במגורות קתני במגורה אחת יעלו אבל בשתי עליות לא יעלו. ומפרש בירושלמי (תרומות פ"ד ה"ח) מה בין קופות למגורות קופות דרכן להתפנות מגורות אין דרכן להתפנות. ופירש הוא ז"ל קופות עשויות הן להתפנות ולהתערב יחד אבל מגורות אין דרכן להתפנות ולהתערב יחד כלומר וכל העשוי להתערב כמעורב דמי.

וכתב הוא ז"ל לפי טעם זה נראה דהאי דמעלות זו את זו כשיש בזו חמשים ובזו חמשים היינו כששתיהן של אדם אחד שדרכן להתפנות ולהתערב אבל בשל שני בני אדם שאין דרכן להתערב לא. וחזק עוד הרב ז"ל הסבירא הזו ממה ששנו בסיפא של אותה תוספתא בזו מאה ובזו אין מאה הריני אומר לתוך מאה נפלה ואיכא למידק למאי נפקא מיניה כי איכא באחת מאה והא אפילו ליכא בכל חדא אלא חמשים מעלות זו את זו. אלא (המקרה של אחד מאה ואחד יש בו) חמשים לתרי גברי איצטריך¹⁵.

ולי נראה דבין של אדם אחד בין של שני בני אדם מצטרפין ומעלין שאם כן ליטרא קציעות (גם תאמר ש-) דוקא בשל הכדין לאדם אחד הא בשני בני אדם אינן מצטרפין? ואם כן כשם שחלקו שם בשחורות ולבנות אם מעלות זו את זו וכן בעגולין גדולים וקטנים ובפרודות ושאינן פרודות היה להם גם כן לחלק בין אדם אחד לשני בני אדם.

ומתניתין נמי סתמא קתני שתי קופות שני מגורות שנפלה [דף כד עמוד א] סאה תרומה בתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו מהן נפלה מעלות זו את זו ולא חלק בין אדם אחד לשני בני אדם. ומיהו אפשר דמאי דלא פריש במתניתין פריש בבבביתא. (ולכן חילק שם בין גדולים וקטנים וכו' ובכל אופן בין אדם אחד לשניים לא חילק)

ומיהו מה ששנו בתוספתא בזו מאה ובזו חמשים אני אומר לתוך של מאה נפלה מסתברא לי שאינה ראייה דוקא להעמידה בשני בני אדם אלא נראה לי שהטעם בזה לפי שאין דבר מצטרף לבטל את האיסור אלא מה שנכנס בספק מחמת האיסור דכלפי שהאיסור מכניסו בספק מתעורר הוא לבטלו מה שאינו נכנס בספק איסור מחמת האיסור מה לו להצטרף עם אחר לבטל את האיסור? דומה קצת למה שאמר ר' יהושע שאין התחתונות מעלות את העליונות לפי שלא נכנסו התחתונות בספק כלל מחמת ליטרא קציעות התרומה שנדרסה על פי הכד. וכיון שכן כשיש באחת מאה לא נכנסה היא בספק איסור שהרי אפילו תמצא לומר שבתוכה נפלה הרי זו מותרת ואם כן כשאין בשניה אלא חמשים לולי מדה זו שאנו תולין לומר בתוך של מאה נפלה אותה של חמשים היתה אסורה שהרי אין לה מי שיצטרף עמה להעלות שאין ראוי להצטרף אלא הנכנס בספק. ולפיכך שנינו שאעפ"י שאין להחזיר מצד אותה מדה שאנו מצטרפין שתי קופות להעלות את האיסור מכל מקום יש לנו להתיר מצד מדה אחרת שאנו 'תולין' במקום שיש מתירין. (אבל בחמישים

חמישים אפילו של שני בני אדם יצטרפו כיון ששניהם בכלל הספק)¹⁶

ומכל מקום צריכין אנו לחוש לדברי הרב רבי שמשון ז"ל שרב גדול ומובהק הוא (ולכן כל של שני אנשים לא מצטרף לביטול).

8. דרכי משה הקצר יורה דעה סימן קיא

אמנם באיסור והיתר הארוך כלל כ"ו השיב מהר"ש דאנן לא נהיגין לפסוק כן אפילו באדם אחד ואפילו למאן דמתיר אין לאוכלו רק לאחר שיעירבו יחד שכבר נתבטל טעם האיסור עכ"ל... ולא ידעתי טעמו ואם קבלה היא נקבל:¹⁷

לחומרא מן התורה כרשב"א וא"כ תו תולין להתיר הקדירה שניה בדרבנן א"ד כל שאתה מוציא א' מחזקה אין תולין וכעת הדבר צריך תלמוד

כשיש באחת להעלות (המשך סעיף ה)

4. תורת הבית הארוך בית ד שער ב דף כג עמוד ב

היו שתי קדירות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן אם יש באחת מהן כדי להעלות את האיסור⁵ ובשניה אין שיעור להעלות גם בזו תולין להקל ואומרים לזו שיש בו שיעור כדי לבטל נפל ומן הטעם שכתבנו שאף כשאתה תולה בזו שיש בו כדי לבטל נשאר הכל על היתירו כמו שהיה מתחילה. ותניא בתוספתא תרומות בזו מאה ובזו אין מאה הרי אומר לתוך מאה נפלה.

שתי נפילות ברצף (סעיף ו)

5. תורת הבית הארוך בית ד שער ב דף כג עמוד ב

ואם היו שתי הקדירות של היתר ונפל איסור⁶ בתוך אחת מהן וידוע לאי זה מהן נפל ואין בה כדי להעלות⁷ ונאסרה מחמת מעוטה ואחר כך נפל איסור⁸ בתוך אחת מהן ואינו ידוע לאי זה נפלה אני אומר למקום שנפל איסור ראשון לשם נפל איסור שני ומן הטעם שאמרנו דתניא בתוספתא תרומות נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן וידוע לאי זה מהן נפלה ואחר כך נפלה שניה ואין ידוע לאי זה מהן נפלה הריני יכול לתלות ולומר למקום שנפלה ראשונה נפלה שניה.⁹

נפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאי זה מהן נפלה ואחר כך נפלה שניה וידוע לאי זה מהן נפלה אינו יכול לתלות ולומר למקום שנפלה שניה נפלה שם ראשונה. (ב"י: ונראה דטעמא משום דכיון דבשעה שנפל לא נודע באיזו מהן נפל ומחמת כן נאסרו לא יוציא שום אחת מהן מחזקה בשביל האיסור שנפל באחרונה:)

כשיש בצירופם יחד להעלות (סעיף ז)

ואפילו היו שתי קדירות בשתי עליות ואינו ידוע לאי זה נפל שתיהן מצטרפות ומעלות דתניא בתוספתא תרומות (פ"ו) שתי קופות בשתי עליות שתי מגורות בעליה אחת הרי אלו יעלו¹⁰ ר' יהודה אומר לא יעלו ר' שמעון אומר אפילו הן בשתי עירות מעלות זו את זו וקיימא לן כתנא קמא.

ואם אין באחת מהן כדי לבטל את האיסור¹¹ אבל יש בין שתיהן לבטלו אם שתיהן של אדם אחד¹² הן רואין את שתיהן כאלו הן כאחת ומצטרפין ומעלין¹³ והיינו דתנן ליטרא קציעות שנדרסה על פי הכד ואינו ידוע אי זה היא - ר' אליעזר אומר רואין אותן כאלו הן פרודות והתחתונות מעלות את עליונות. ר' יהושע אומר לא תעלה עד שיהא שם מאה כד ומוכח ששאר הכדים מצטרפים לבטל¹⁴.

צירוף בשני בני אדם

6. תוספתא מסכת תרומות (ליברמן) פרק ו הלכה יב

שתי קופות בשתי מגורות שתי מגורות בשתי עליות שתי מגורות בעליה אחת הרי אילו יעלו ר' יהודה או' לא יעלו ר' שמעון או' אפי' הן בשתי עירות מעלות [זו] את זו בזו מאה ובזו [אין] מאה הריני או' לתוך מאה נפלה אחת מדומעת ואחת שאינה מדומעת הריני או' לתוך מדומעת נפלה.

7. המשך הרשב"א

אבל אם היו שתי קדירות לשני בני אדם כתב רבינו שמשון ז"ל בפירוש המשנה במסכת תרומות (פ"ד) שאינן מצטרפות. והביא ראייה ממה ששנו